

en bedømmelse for så vidt foretages, som det kan siges, af erfaringerne i adskillige stater (f. eks. Oregon) har bevist, at der har eksisteret et behov hos folket for selvstændigt at kunne gennemtvinge sin vilje. Folkeafstemningsresultaterne viser, at der mange steder har bestået et abnormt forhold mellem folket og dets repræsentation, at repræsentationen ikke har stået i kontakt med folkeviljen. Folkeafstemnings-instituttet virker som en gradmåler for det repræsentative systems evne til at afspejle folkeopinionen. Betydningen af dets resultater står, stort set, i omvendt forhold til repræsentationssystemets effektivitet som udtryk for flertalsviljen. Den prøve, som indførelsen af de nye folkeafstemnings-former har betydet, har repræsentationssystemet i flere stater ikke bestået. Folkeafstemnings-instituttets virkemåde udgør i de stater, hvor det er blevet mest effektivt udnyttet, det bedste bevis for rigtigheden af den opfattelse af repræsentationssystemets utilstrækkelighed, som dannede grundlaget for den moderne folkeafstemningsbevægelse." (264).

C. Folkeafstemnings-instituttet uden for Schweiz og Nordamerikas Forenede Stater. (Bet. II, bil. C.)

Frankrig:

Folkeafstemnings-instituttet er siden Napoleon III's tid altid blevet opfattet som forbundet med antidemokratiske tendenser og har derfor aldrig vundet indpas. (6).

Storbritannien:

Tanken om folkeafstemning var fremme i forbindelse med parlaments-reformen 1910—11. Den blev opfattet som en konservativ garanti, der blev spillet ud mod angrebet på overhuset, men fandt ikke gehør. Referendum opfattes i England som fremmed i forhold til de nationale traditioner. (7 f.).

Belgien:

Tanken var fremme i forbindelse med forfatnings-revisionen i 1921, men blev afvist (16).

Holland:

En betænkning af 27. oktober 1920 i forbindelse med forfatnings-revision udtalte sig imod folkeafstemning. Dette institut ville, blev det anført, i alle de tilfælde, hvor folket bekræftede parlamentets beslutning, kun lede til unødvendig forsinkelse af lovgivningen. Dersom folkets afgørelse på den anden side faldt ud til en forkastelse af parlamentets standpunkt, ville såvel dette som regeringen komme i en ejendommelig situation. Den ret, der efter gældende grundlov findes for kongen til at opløse enten et af kamrene eller begge, blev anset for fuldt ud tilstrækkelig til mellem de ordinære valg at garantere folket medbestemelsesret i de vigtigste spørgsmål. Endelig blev det fremhævet, at referendum i mere almindelig form kun vanskeligt lader sig forene med partivæsenets princip og desuden står i modstrid med grundtanken i den hollandske forfatning, ifølge hvilken folkerepræsentanterne i deres mandats tid ubegrænset skal repræsentere folket. (17—19).

Norge:

En i 1917 nedsat kommission har drøftet spørgsmålet. Dens indstilling (Innstilling VII fra den parlamentariske Valgordningskommissjon avgitt 27. Nov. 1924) forelå først efter den svenske betænkningens affattelse. Det kan oplyses, at kommissionen anbefalede indførelse af såvel bindende som vejledende folkeafstemning, men kun efter Stortingets beslutning og valg — altså i form af *parlamentarisk, frivilligt* referendum. Indstillingen resulterede dog ikke i nogen lovgivning om emnet. (a. St. 125, 136).

Instituttets udbredelse fremgår af følgende skema: